

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Николай Атанасов Марин,
преподавател в Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград
относно присъждане на образователната и научна степен „доктор”
в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6. Право,
докторска програма „Международно право и международни отношения“
на Биляна Борисова Манова

Тема на дисертационния труд: „Правото на достъп до обществена информация в практиката на Европейския съд по правата на човека“
Научен ръководител: доц. д-р Николай Марин

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със Заповед № 925/ 17.05.2022 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ съм определен за член на научното жури в процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по „Международно право и международни отношения“, професионално направление 3.6. Право от Биляна Борисова Манова.

Биляна Манова е зачислена за редовен докторант през м. юли 2017 г. в докторска програма „Международно право и международни отношения“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ - Благоевград. Индивидуалният учебен план е изпълнен от докторант Биляна Манова, като тя е положила успешно заложените в учебния план изпити. Същевременно докторант Манова е приложила списък с публикации на научните трудове както във връзка с дисертационното изследване, така и други статии, които са извън обхвата на разработения труд. Следва да се подчертае, че

публикационната дейност на Биляна Манова намира място в едни от най-престижните издания в сферата на международното публично право, каквито са немският годишник по международно право (German Yearbook of International law) и финландският годишник (Finnish Yearbook of International law).

Биляна Манова завършва специалност Право – ОКС магистър в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с отличен успех през 2017 г. По време на следването си Биляна Манова участва в програма Еразъм, като през 2013-2014 г. се обучава в студентска мобилност в Университет в Бон, Германия, а през 2015-2016 г. се обучава отново по програма Еразъм в Университет в Страсбург, Франция. Също така, тя участва в редица международни състезания по международно публично право и право на Европейския съюз. Сред тях се откроява нейното постижение, което е най-доброто до момента в България, като заема 21-во място в класацията на ораторите на Международните кръгове на състезанието по международно публично право Philip C. Jessup през 2017 г. във Вашингтон, САЩ. През м. октомври 2020 г. провежда мобилност в Университет Париж-1 „Пантеон Сорбона“, а от м. август 2021 г. до м. февруари 2022 г. е в Университета на Калифорния, Лос Анджелис, САЩ, като стипендиант по програма „Фулбрайт“. Дисертацията на тема: „Правото на достъп до обществена информация в практиката на Европейския съд по правата на човека“ е разработена по научното ръководство на доц. д-р Николай Марин.

Видно от представените документи, докторантът е изпълнил успешно всички дейности, заложи в индивидуалния му учебен план за работа.

2. Актуалност и значимост на изследването.

Дисертационното изследване е посветено на изключително актуален и дискуссионен проблем от защита на правата на човека - правото на достъп до обществена информация. Актуалността на дисертационния труд е свързана още и с необходимостта от гледна точка на международното публично право да се отговори на някои от най-съществени проблемни въпроси относно същността,

обхвата и ограниченията на правото на информация от гледна точка на юриспруденцията на Европейския съд по правата на човека.

Нещо повече, в работата са направени предложения относно подобряване на обществения достъп до информация, като се разглежда практиката не само в Европа, но е съсредоточено научното и изследователско внимание и върху регионалната международноправна уредба, например на Американската система за защита на правата на човека и на Африканската ситема за защита на правата на човека.

Именно чрез разглеждане на универсалната и на различните регионални системи се извеждат полезни изводи за преодоляването на редица проблемни аспекти, пред които са изправени съвременните общества.

Сред приносните моменти могат да се определят и направените изводи в дисертационния труд за ползите от достъпа на индивидите до информация относно публичните дела към днешна дата. Правото на достъп до обществена информация е особено значимо и в контекста на наличието на редица международни проблеми, сред които биха могли да се отбележат: миграционният натиск в Европа, динамично променящата се международна среда, продължаващата пандемия. Всички тези проблеми изискват ново разбиране и отношение към правото на достъп до обществена информация, защото горепосочените международните проблеми имат неблагоприятно въздействие върху социално-икономическата сфера, международната икономика, околна среда и климат, международния мир и сигурност. Много сполучливо в дисертационното изследване на Биляна Манова вниманието е насочено към взаимодействието между информационните и комуникационни технологии и достъпа до информация. По този начин на практика се увеличават възможностите за по-лесен достъп до обществена информация, но от друга страна е наложително преодоляването на нови предизвикателства и проблеми на достъпа до информация в информационното общество.

С оглед на интердисциплинарния характер в дисертационния труд са използвани различни методи на изследване, а именно: исторически,

функционален, сравнителноправен, описателно-аналитичен и лингвистичен, метод на тълкуване на правото и др.

Дисертационният труд е разработен коректно и не съм открил данни за плагиатство.

3. Оценка на съдържанието и приносите на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационното изследване се състои от увод, три глави и заключение, библиографска справка и списък с публикации, в общ обем от 254 страници, от които 22 страници са библиографска справка. Докторант Биляна Манова много прецизно разкрива най-важните научни и практически проблеми пред дисертационното изследване във връзка с правото на достъп до информация.

Първа глава от работата създава впечатление за умението на докторанта да използва необходимите научни подходи и да даде отговор на въпросите до каква степен в международното публично право правото на достъп до обществена информация, притежавана от публичните институции на държавите, се разглежда като право на човека и какво е неговото систематично място и обхват. По същество правото на достъп до информация е изследвано в неговата концептуална значимост в седем направления. Внимание е посветено на значението на това право за добро функциониране на управлението и правото на участие в управлението. На следващо място, то се пречупва през призмата на свободата на изразяване, а също се адресира и като условие за упражняване на правото на защита на личния и семейния живот и на правото на поверителност. Наред с това, правото на информация се обсъжда като условие за реализиране на правото на живот, здраве и здравословна околна среда, като аспект на правото на истина, като условие за справедлив съдебен процес и за реализиране на правото на свобода и сигурност. Също така, правото на информация е засегнато като условие за упражняването на социалните и икономически права. Този широк и задълбочен анализ на правото на информация представлява безспорен принос на дисертационното изследване.

Следва да се подкрепи формулираното в труда заключение, че на настоящия етап в международното публично право трудно би могло да се възприеме, че е налице единно право на достъп до информация с еднозначно съдържание. Докторантът сполучливо разглежда и различни теории за правото на информация, обосноваващи неговото значение, като право на човека, които са получили подкрепа в международноправната доктрина и съдебна практика.

Втора глава от дисертацията е посветена на правото на достъп до информация в международната система за защита правата на човека. Последователно авторът се съсредоточава върху универсалната система за защита правата на човека в дейността на Организацията на обединените нации /ООН/ и анализира това равнище на защита на правата на човека чрез проследяване на работата на специалния докладчик на ООН за свободата на мнението и изразяването, Комисията на ООН по правата на човека (1946-2006 г.) и Комитета за правата на човека. Същевременно е изследвана и регионалната система за защита правата на човека в контекста на правото на информация с акцент върху Съвета на Европа и Европейския съюз. Освен това работата се допълва, като разглежда, наред с европейските системи, още и американската и африканската система за защита правата на човека.

Трета глава е посветена на правото на достъп до информация в практиката на ЕСПЧ и в тази част от работата задълбочено се проучва практиката на ЕСПЧ. Главата се откроява с идентифициране и тълкуване на различни разпоредби от ЕКЗПЧОС относно правата на индивидите за достъп до информация. Задълбочено са изследвани редица производства от практиката на ЕСПЧ в Страсбург, сред които попадат делата Гусева срещу България, Leander срещу Швеция, Gaskin срещу Обединеното кралство, Унгарски съюз за граждански свободи и други срещу Унгария и други.

Друг съществен принос е, че се разглеждат хипотезите на възникване на условия за достъп до информация и критерии за ограничаването на това право. Практиката на ЕСПЧ по чл. 10 от ЕКЗПЧОС е най-широка, като именно чрез нея се гарантира право на свобода на изразяване на мнение. Този дял от

юриспруденцията на ЕСПЧ предлага съдържателно описание на наблюдаваната еволюция в позицията на съда и свидетелства за неговия по-предпазлив подход, в съпоставка с другите международни органи за защита на правата на човека.

В заключителната част на глава трета е анализирана действащата националноправна уредба на правото на достъп до информация. Направен е извод, че българското законодателство съответства изцяло на изискванията, произтичащи от Конвенцията за достъп до официални документи от 2009 г., позната като Конвенцията от Тромсьо.

В заключението са формулирани редица изводи относно позицията на ЕСПЧ и същата е съпоставена с практиката на други международни органи за защита правата на човека. Същевременно са представени аргументирани обяснения за по-предпазливия, резервиран подход на ЕСПЧ по отношение на правото на достъп до информация, като са изследвани историческите причини. В съответствие с констатираната непълнота на международната защита на правото на достъп до обществена информация са предложени възможните методи за преодоляване на констатираните проблеми.

4. Оценка на публикациите на докторанта

Докторантът е представил общо шест на брой научни публикации, от които две са в съавторство. Четири от публикациите са свързани с проблематиката на дисертационния труд, а другите две са извън предмета на дисертацията. В посочените публикации докторантът изследва различни аспекти на международното публично право, правото на Европейския съюз и българското законодателство. Препоръчвам на Биляна Манова да продължи да публикува в престижни научни издания и също така препоръчвам настоящата дисертация да бъде отпечатана на английски език.

5. Автореферат

Представеният автореферат към дисертационния труд е съобразен с нормативните изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Същият е в обем от 95 страници (във формат А5) и съдържа обща характеристика на дисертационния труд, като са резюмирани различните части от неговото съдържание - увод, три глави, заключение. В синтезиран вид са изложени предметът на разработката, значимостта и актуалността на изследването, методологията, научната новост и практическата значимост на изследването, основното съдържание на дисертацията според автора, както и списък на публикациите по темата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От гледна точка на съдържанието на представения дисертационен труд са налице достатъчно научни, научно-приложни и практически резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Вътрешните правила на Югозападен университет „Неофит Рилски“.

С оглед на разработения дисертационния труд, публикационната активност, успешно положените изпити по индивидуалния учебен план и проведените специализации в чужбина докторант **Биляна Борисова Манова** е придобила задълбочени теоретични и практически познания в областта на докторската програма по Международно право и международни отношения. Апробираните публикации в престижни специализирани чуждезикови издания ясно изразяват нейните способност за провеждане научни изследвания и обосноваване на оригинални идеи с научна новост, като по този начин се развива и българската международноправна доктрина.

Във връзка с горепосоченото изразявам своята **положителна оценка** на дисертационния трудна тема: „Правото на достъп до обществена информация в практиката на Европейския съд по правата на човека“, като **предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Биляна Борисова Манова**, в област на висше образование 3. Социални,

стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

19.06.2022 г.
Благоевград

Изготвил становището:
(Доц. д-р Николай Марин)